

УДК 78.07.03(477.87)''19''

## **СТАНОВЛЕННЯ МУЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ ЗАКАРПАТТЯ ХХ століття (джерелознавчі аспекти)**

**Надія ТОВТИН**

*Дрогобицький державний педагогічний університет імені Івана Франка,  
Кафедра методики музичного виховання і диригування,  
вул. І. Франка, 11, Дрогобич, Україна, 82100,  
тел.: (+380973803327, e-mail: tovtin.ni@ukr.net*

Досліджено процес становлення музичної культури Закарпаття ХХ століття. Виділено основні чинники, які впливали на розвиток професійного музичного мистецтва зазначеного періоду. На підставі джерельних матеріалів висвітлено основні тенденції й особливості культурно-мистецького процесу регіону. Розглянуто діяльність провідних мистецьких колективів та громадських творчих спілок у контексті розвитку професійного музичного мистецтва на Закарпатті. Приділено значну увагу творчій діяльності митців Закарпатської організації Національної спілки композиторів України. Проаналізовано проведення систематичної роботи з вивчення творчості та пропагування кращих творів закарпатських композиторів. Окреслено шляхи подальших музикознавчих та музично-джерелознавчих досліджень щодо мистецтва історії краю.

*Ключові слова:* музична культура Закарпаття, музична творчість, закарпатські композитори, мистецькі колективи, джерелознавчий аспект.

Музична культура Закарпаття бере свої витoki ще в глибокому минулому. Однак особливе пожвавлення її розвитку припадає на початок ХХ століття. Багатовіковий період бездержавного існування, економічна відсталість краю, часта зміна політичних формацій – ось низка об'єктивних причин, через які культурно-мистецький процес краю проходив дещо повільніше, ніж у сусідніх землях України, Угорщини, Чехо-Словаччини.

Нові тенденції розвитку музичної культури Закарпаття зумовлені в добу його входження до Чехо-Словацької республіки (1919–1939 років). Ідеться про територію Карпатської України, яка у цей час отримала офіційну назву Підкарпатська Русь. У цей період простежується інтенсивний процес утворення музичних і культурно-освітніх товариств, заснування багатьох хорових та інструментальних колективів.

Однією з перших організацій, яка протягом міжвоєнного періоду найпошлідовніше відстоювала на підкарпатській Русі українську ідею, було товариство “Просвіта”. Головою “Просвіти” став діяч українського національного руху в Підкарпатській Русі – Ю. Брацайко, який очолював товариство упродовж усього його існування аж до 1939 року [5, 6].

Загальна демократизація музичного процесу і широкий аматорський рух висунули потребу в кваліфікованих кадрах і зумовили зрушення в галузі музичної освіти. У 1922 році в Ужгороді відкрито першу музичну школу при товаристві “Філармонія”,

де згодом був створений учнівський симфонічний оркестр. У становленні музичної культури Підкарпатської Русі особливу роль відігравало хорове мистецтво, яке на той час мало тісні зв'язки з процесами національного відродження краю. Тут варто виокремити ґрунтовну монографію “Музичне життя Закарпаття 20–30-х років ХХ ст.” Т. Росул, в основу якої покладено аналіз виконавської і концертної музичної культури Закарпаття [4].

Про історію музичної творчості, у тім числі фольклористики теж сказано немало, як відомими вченими, так і дослідниками-початківцями. Приміром, зокрема, заслуговують на увагу праці Ф. Колесси, В. Гнатюка, Д. Задора, В. Гошовського, З. Василенко, О. Рудловчак, Г. Конькової, І. Хланти, Л. Мокану, В. Пагірі, Т. Росул, В. Мадяр-Новак, Я. Рак, Н. Піцур та інших в історико-культурному та фольклористичному контексті. Праці Ф. Стешка, Ю. Ясіновського, Ю. Медведика присвячені опрацюванню низки важливих рукописів щодо питань вивчення літургійної та паралітургійної традиції краю ХVІІІ – початку ХХ століття. Чимало розвідок присвячено творчості визначних композиторів, вихідців із Закарпаття, приміром, монографія О. Зінкевич та розвідки Ю. Чекана про симфонічні твори різних жанрів Є. Станковича, дипломна робота Р. Бачинської про С. Мартона та інших сучасних музикознавців. Отже, зроблено немало, але, попри все, ще залишаються неопрацьованими хоча б основні масиви рукописних та друківаних матеріалів, які зберігаються в архівних інституціях краю, зокрема в бібліотеках, архівах та музеях Ужгорода, Мукачєва, Берегового, Хуста й інших міст. Ці матеріали не атрибутовано, не систематизовано та не введено до наукового обігу. Тому дослідницької роботи ще чимало. З огляду на це у статті тільки побіжно окреслимо шляхи подальших музикознавчих та музично-джерелознавчих досліджень щодо мистецької історії краю у другій половині ХХ століття.

Отже, після визволення області та возз'єднання її з Україною, музичне життя Срібної Землі набуло нових мистецьких вимірів. Наприклад, було створено декілька державних професійних мистецьких установ, аматорських художніх колективів та громадських творчих спілок. В області та за її межами стали відомими державний заслужений Закарпатський народний хор України (художній керівник і диригент хору – заслужений працівник культури України Наталія Петій-Потапчук), камерний хор управління культури ОДА – “Cantys” (художній керівник – заслужений артист України Еміл Сокач), Симфонічний оркестр Закарпатської обласної філармонії (головний диригент оркестру – Вікторія Свалявчик-Цанько), камерний оркестр при обласній філармонії (керівник Владислав Юрош), заслужений ансамбль танцю України “Юність Закарпаття” (художній керівник – народний артист України Михайло Сусліков), народна чоловіча хорова капела “Боян” Ужгородського державного університету (художній керівник – заслужений діяч мистецтв України Петро Рак), народна чоловіча хорова капела вчителів Мукачєвського району (художній керівник – заслужений діяч мистецтв України Федір Турянин), зразковий хор хлопчиків та юнаків Мукачєвської державної хорової школи (художній керівник – заслужений діяч мистецтв України Володимир Волонтир), дитячий ансамбль школи народного танцю “Джерельця Карпат” (художній керівник – заслужений працівник культури України Михайло Сачко), народний вокальний ансамбль “Красія” (художній керівник – заслужений працівник культури України Наталія Петій-Потапчук), зразковий дитячий хор “Едельвейс” (керівник – заслужений учитель України Золтан Жоффчак) та інші. Із творчою діяльністю філармонії пов'язані імена відомих діячів культури:

народних артистів України Михайла Гречка, Клари Балоґ, Марії Зубанич, Петра Матія, Івана Поповича, Степана Гіги; заслужених діячів мистецтв України Віктора Теличка та Володимира Волонтира; заслужених артистів України Еміла Сокача та Олександра Садварія та інших. Вони не тільки беруть активну участь у концертному житті Закарпаття, але і самі є авторами та організаторами цікавих музичних проєктів.

Тож, як бачимо, музичне життя Закарпаття ХХ століття є досить інтенсивним. Найкращі музиканти і педагоги Ужгородщини, серед яких – В. Ромішовська, К. Воска, Я. Гергелі, С. Хосроєва, В. Богородський, Й. Базел, Й. Гарчар скеровували нове покоління музикантів на шлях професіоналізму. Упродовж тривалого часу фактично сформувалася музична еліта регіону: композитори Д. Задор та І. Мартон, відома оперна співачка Г. Ципола, скрипаль М. Копельман, віолончеліст М. Шутко, фольклорист В. Гошовський, мистецтвознавці Е. Кобулей та С. Арпа, активний музично-громадський діяч Т. Боніславський та інші.

У середовищі прекрасних виконавців і педагогів розвивалася й композиторська школа, відомими представниками якої були Д. Задор та І. Мартон. Зокрема, з класу І. Мартона вийшло чимало молодих музикантів – майбутніх співаків, інструменталістів. Насамперед, треба назвати одного з найяскравіших сучасних українських митців – Є. Станковича, який розпочинав свій шлях в Ужгороді, навчаючись на баяні в І. Мартона. Саме І. Мартон відчув в юнакові композиторський талант і зародив у ньому інтерес до музики композиторів ХХ століття.

Серед послідовників І. Мартона були М. Попенко, заслужений артист України, А. Затін, член Спілки композиторів Росії, який живе і працює в Мексиці, В. Теличко, який сьогодні представляє мартонівську композиторську школу в Ужгороді. Своєю композиторською працею вони популяризують народнописенну спадщину краю та продовжують композиційні ідеї свого вчителя в обробці народної пісні. Відомі й імена сучасних композиторів Закарпаття – Василя Гайдука, Івана Керецмана, Оксани Лиховид, Наталії Марченкової, Володимира Волонтира та багато інших.

Свій внесок у формуванні музичної культури краю в 70-х роках зробив талановитий музикант, композитор, випускник Ленінградської консерваторії М. Левін (клас Б. Тищенко), який викладав в Ужгородському музичному училищі теоретичні дисципліни та композицію. І хоч М. Левін працював в Ужгороді лише кілька років, сучасні композитори, які вчилися в нього – В. Теличко, А. Затін, М. Кадар, – згадують про величезний вплив його творчої особистості на формування їхнього світогляду. М. Левін прищепив своїм вихованцям інтерес до композиторської техніки та основних стильових напрямів ХХ століття. Це, безперечно, вплинуло на формування їхнього композиторського письма.

Новим етапом у розвитку культури Закарпатської області стало створення 1983 року хорової школи хлопчиків та юнаків у Мукачевому. Організатор і художній керівник хору – випускник Київської Державної консерваторії, член Національної спілки композиторів України, заслужений діяч мистецтв України, лауреат премії імені Д. Задора, – Володимир Волонтир. Хормейстер хору з часу його заснування – Оксана Волонтир.

За ці роки творчої діяльності колектив досяг значних успіхів в естетичному вихованні підростаючого покоління та презентації хорового мистецтва в Україні. У 1985 році Постановою колегії Міністерства культури України хору присвоєно почесне звання “Взірцевий”. А в 1989 році для організації чіткої і послідовної системи виховання хорових співаків та диригентів, за ініціативою В. Волонтира

на основі хору було створено експериментальну хорову школу, яку 1991 року реорганізовано у державну хорову школу хлопчиків та юнаків – одну з перших в Україні.

Унаслідок багаторічної, наполегливої праці вдалося вивести молодий колектив на обшири широкого визнання в Україні та за її межами. Тепло і сердечно вітають мукачівців слухачі Києва, Львова, Ужгорода, Полтави, Хмельницького, Чернівців, Івано-Франківська, Коломиї. Високу оцінку одержали їхні виступи у Москві (Росія), Тарту (Естонія), Ризі (Латвія), Каунасі (Литва), в концертних залах Угорщини (Будапешт, Вац, Солнок, Ниредьгаза, Шарошпоток, Копошвар), Польщі (Мелец, Ченстохова), Югославії (Суботіца), Чехії (Прага), Словаччини (Кошіце, Пряшів, Вранов, Собранці), Бельгії, Іспанії, Франції, Німеччини, Австрії. Хор – лауреат багатьох всеукраїнських та міжнародних конкурсів і фестивалів. Концертні програми хору становлять: українська хорова класика (Д. Бортнянський, А. Ведель, М. Лисенко, М. Леонтович, К. Стеценко), західно-європейська класика (Й. Бах, В. Моцарт, Дж. Перголезі, Д. Палестрина, Ф. Шуберт, Й. Брамс, А. Брукнер), твори сучасних українських та зарубіжних композиторів, українські народні пісні та колядки.

Мукачівська хорова школа хлопчиків та юнаків першою в Україні працювала за експериментальним планом. Вона стала своєрідним методичним центром, на базі якого проходили практичні семінари, на які приїжджали хормейстери з усіх куточків Закарпаття, а також інших областей України за практичним досвідом, порадою, програмами, репертуаром. “Хор хлопчиків і юнаків м. Мукачево – один з кращих хорів в Україні”, – стверджувала професор Галина Виноградова (м. Київ) [1].

У розвитку музичного мистецтва і культури краю значну роль відіграє творча діяльність камерного хору “Cantus”. Колектив був створений 1986 року за ініціативи заслуженого артиста України Еміла Сокача. За цей час хор встиг себе зарекомендувати високопрофесійним не тільки на Закарпатті, а й за межами області, “Cantus” – лауреат міжнародних хорових конкурсів, учасник багатьох національних та міжнародних хорових форумів та фестивалів в Угорщині, Словаччині, Польщі, Австрії, Італії, Німеччині, Великій Британії, Франції, Швейцарії та США. У репертуарі хору – духовна музика, музика Ренесансу, українські народні пісні, твори українських композиторів-класиків та сучасних композиторів. Програма колективу охоплює найцінніші досягнення світової хорової музики та збагачує загальний мистецький рух.

Упродовж 90-х років потужніше про себе починають заявляти нові композиторські кадри. Зі створенням професійної творчої спілки композиторів питання було значно складнішим, як з огляду на специфіку та складність професійної композиторської творчості, так і в зв’язку з тим, що в повоєнному Закарпатті більше двох професійних композиторів одночасно не працювало аж до 1990-х років.

З 1939 по 1963 роки в Закарпатті жив і творив Дезидерій Задор – випускник трьох факультетів Празької консерваторії, блискучий концертний піаніст, прекрасний композитор, фольклорист, музично-громадський діяч. Дезидерій Євгенович 1946 року був прийнятий у Спілку композиторів СРСР, відповідно, і в Спілку композиторів УРСР. І в ті часи це сприймалось як підтвердження найвищого ступеню професійності, творчої зрілості.

З 1949 року членом Спілки композиторів СРСР був учень Д. Задора – Іштван (Степан) Мартон, настільки яскраво обдарований музикант, композитор, що його прийняли в спілку без вищої композиторської освіти. Ці дві постаті багато в чому

визначали розвиток професійного музичного мистецтва в Закарпатті, до їхніх суджень, думок, порад прислуховувалася влада, і частину творчих мрій вдавалося реалізувати. Завдяки Д. Задору з 1947 по 1951 рік в Закарпатті працював штатний симфонічний оркестр, і його більш пізнє відновлення було пов'язане з ним же, а також з іменем І. Мартона. Завдяки І. Мартону у великому залі Закарпатської філармонії 1974 року був встановлений концертний орган. Не без підтримки Д. Задора й І. Мартона створено камерний оркестр Закарпатської філармонії. Окрім цього, чи не в усі огляди, конкурси, фестивалі обов'язково запрошували головою журі професійного композитора – Д. Задора, пізніше І. Мартона. Обидва надавали регулярну допомогу численним композиторам – аматорам, а І. Мартон близько 20 років вів факультатив з композиції при Ужгородському музичному училищі [3]. Завдяки цьому професійними композиторами стали Євген Станкович, Анатолій Затін (Мексика), Катерина Ендрик (Угорщина), Віктор Теличко, Володимир Волонтир.

Але двох членів Спілки композиторів для створення власної обласної організації на той час було недостатньо. Закарпатський осередок Спілки композиторів України юридично був оформлений 26 грудня 1994 року, і першими членами осередку СКУ стали Іштван Мартон, Наталія Марченкова та Віктор Теличко. Хоча неважко зрозуміти, що певну роботу закарпатські професійні композитори проводили і до цієї дати.

Першими і досить помітними мистецькими заходами були фестивалі музики Євгена Станковича та Мирослава Скорика, які пройшли з великим успіхом, всеукраїнським та міжнародним резонансом в 1995 та 1997 роках у Мукачевому та Ужгороді. Бесперечною є думка автора цих рядків, – голови Закарпатського осередку Національної спілки композиторів України, піаніста і композитора, заслуженого діяча мистецтв України Віктора Теличка: “Фестивалі музики одного композитора (Є. Станковича, М. Скорика) в Україні та в творчій біографії цих композиторів взагалі відбулись вперше і саме на закарпатській землі!” [5].

Окрім того, за ініціативою провідних митців краю (В. Теличка, Е. Сокача) набувають популярності також такі фестивалі, як “Музичне сузір'я Закарпаття”, фестиваль сучасної духовної музики, Всеукраїнський пісенний фестиваль ім. М. Машкіна, міжнародний фестиваль для дітей “Інтерлялька”, “Юні віртуози”, дитячий пісенний фестиваль “Золотий нарцис” та інші, які проводили в різних містах області.

Особливо заслуговує на вирізнення фестиваль “Музичне сузір'я Закарпаття”. Саме він став першою ластівкою в масштабному об'єднанні композиторсько-виконавської еліти Закарпаття та України, а також зарубіжжя.

Фестиваль “Музичне сузір'я Закарпаття” веде свій початок з літа 1998 року. Йогозапочатковано з ініціативи диригента заслуженого академічного Національного симфонічного оркестру України, заслуженого артиста України, сваяльчанина Віктора Плоскіни та голови Закарпатського осередку Національної спілки композиторів України Віктора Теличка. Організатори фестивалю чітко визначили мету акції: популяризація музичних досягнень кращих наших земляків, незалежно від місця їх проживання, а також запрошення в наш край мистецьких колективів держави та зарубіжжя, які мають прямі чи опосередковані зв'язки із Закарпаттям або тільки починають їх налагоджувати [5, с. 54].

Музичне життя Ужгорода збагачувалося новими подіями, які привертають увагу мистецької громадськості не тільки Закарпаття, а й усієї України. Починаючи

з 2001 року кожної весни проходить фестиваль сучасної духовної музики. Ідея цього фестивалю визрівала роками, її реалізував Еміл Сокач – талановитий музикант, керівник хору “Cantus”. Етапами на шляху до цієї серйозної митецької акції були започатковані ним свого часу Різдвяні концерти, цикли “Українська духовна музика”, “Музика великого посту” і багато інших надзвичайно цікавих програм, на яких зростав професійний рівень хору. Це він уперше в Ужгороді започаткував чудову традицію проведення концертів у храмі.

Однодумцями Е. Сокача були учасники першого фестивалю, серед яких піаніст Й. Ермін (Львів), мистецтвознавець Ю. Чекан (Київ), композитор і диригент В. Рунчак (Київ), камерний оркестр “Leopolis” (Львів), ансамбль “Кластер” (Львів), які спільними зусиллями створили це свято музики. Успіх проведених фестивалів сучасної духовної музики незаперечний “як з погляду на його високий професійний рівень, так і розуміння необхідності в наш час просвітницько-виховної роботи через посередництво мистецтва” [2, с. 65].

За період останнього десятиріччя ХХ століття музичне життя Закарпаття набуло нових рис. Воно збагатилося новими іменами, музичними колективами, творами, музичними проектами. Особливої уваги не тільки для Закарпаття, але і загалом для України набули конкурси молодих виконавців – міжнародний дитячо-юнацький мистецький конкурс “Срібний дзвін”, міжнародний конкурс юних піаністів під керівництвом Анатолія Затіна (Мексика) [2, с. 62].

Анатолій Затін – наш земляк (народився в Ужгороді) – композитор, піаніст, диригент, професор університету м. Каліма в Мексиці, після переїзду став засновником Міжнародної Академії ім. А. Затіна. Більше десяти років він впроваджував вітчизняну систему музичного виховання. А. Затін є засновником Міжнародного конкурсу піаністів в Ужгороді, який уперше було проведено 2001 року.

За активного сприяння Закарпатського осередку СКУ успішно проходять авторські концерти членів СКУ, викладачів Ужгородського музичного училища ім. Д. Задора Василя Гайдука, Михайла Керецмана, Віктора Теличка, Наталії Марченкової, Володимира Волонтира, Віктора Янцо, авторські концерти директора обласного будинку народної творчості Василя Кобаля, художнього керівника обласної філармонії Федора Копинця. У 2000 році наш земляк Василь Гайдук став лауреатом III премії Всеукраїнського конкурсу “Псалми третього тисячоліття” за твір для чоловічого однорідного хору “Вислухай мене, мій Боже справедливий” у виконанні Національної чоловічої заслуженої академічної хорової капела ім. Л. Ревуцького. Твори В. Теличка неодноразово виконував Ужгородський струнний квартет у Німеччині, зразковий дитячий хор “Едельвейс” в Австрії, Угорщині, Румунії. Твори В. Волонтира – в Іспанії, Італії, Португалії. Завдяки постійним концертам при повних і переповнених залах без перебільшення, до культурного життя почала активніше залучатися молодь та інші верстви населення. Творчість Є. Станковича, М. Скорика, В. Сильвестрова, В. Губаренка, Л. Дичко, І. Щербакова, Г. Гаврилець, Ю. Ланюка, Є. Іршаї стала значно “ближчою” закарпатському слухачеві.

На сьогодні день в Закарпатському осередку НСКУ музикознавці ведуть постійну копітку збирацько-пошукову роботу зі систематизації архівів життя, творчості та музично-громадської діяльності Д. Задора, І. Мартона, С. Хосроєвої, П. Милославського тощо. Викладачка Ужгородського музичного училища ім. Д. Задора Ярослава Рак в 1997 році видала монографічний нарис (уперше!) про життя і творчість Дезидерія Задора. Збірка користується попитом у багатьох

областях України. У дослідженні зроблено спробу створення цілісного уявлення про творчу діяльність та спадщину засновника Закарпатської професійної музичної культури – Дезидерія Євгеновича Задора. В 1998 році викладач Ужгородської ДМШ ім. П. І. Чайковського Наталя Піцур випустила в світ невелику монографію про життя і творчість Іштвана Мартона.

Також триває планомірна систематична робота з вивчення творчості закарпатських композиторів та пропагування кращих творів сучасних композиторів. Вийшли з друку музичні збірки Д. Задора, І. Мартона, В. Гайдука, В. Волонтира, В. Янцо. Завдяки ініціативі і великій роботі осередку Ужгородське підприємство “Ліра” надрукувало монографію О. Зінькевич “Симфонічні гіперболи. Про музику Євгена Станковича”. Наслідком захисту кандидатської дисертації Тетяни Росул стало видання монографії “Музичне життя Закарпаття 20–30-х років ХХ століття”. У монографії досліджено процес становлення та розвитку музичної культури Закарпаття першої третини ХХ століття. Л. М. Мокану стала головним редактором і упорядником збірки статей, есе, мемуарів “Професійна музична культура Закарпаття: етапи становлення”. Збірка вперше в культурологічній історії Закарпаття подала масштабну панораму культурно-мистецького життя Срібної Землі впродовж останніх 100 літ. Автори достойно презентують його яскравих представників у контексті загальноєвропейського мистецького життя та водночас досліджують непрості реалії сьогодення.

Завдяки ентузіазму закарпатських музикантів та появі 2004 року в Ужгороді талановитого оперно-симфонічного диригента, випускниці Львівської музичної академії ім. М. Лисенка Олени Короленко практично віродив свою діяльність Ужгородський симфонічний оркестр [6, с. 100–110].

Суспільно-політична ситуація другої половини ХХ століття не дозволяла композиторам краю звертатися до духовної музики. Але з настанням горбачовської відлиги та, особливо в час Незалежності України, постала можливість створювати та популяризувати релігійну музичну творчість. Промотором цього напрямку музично-творчої думки став І. Мартон. Символічно, що він звернувся до жанру меси саме в часи демократичні, оскільки йому довелося відійти від літургійної музичної практики ще у другій половині 40-х років, тобто в час підпадання закарпатських земель під комуністичну та антирелігійну ідеологію.

Джерельну базу дослідження історико-культурного екскурсу нашого краю для сьогоденних науковців становлять архівні матеріали, що зберігаються в Державному архіві Закарпатської області (ДАЗО) в м. Ужгороді та Береговому, Закарпатському краєзнавчому музеї. Велику цінність становлять матеріали фондів, які зберігають документи різних аспектів. З погляду їх значущості це є темою для подальших наукових студій щодо музичної культури краю.

### Список використаної літератури

1. *Конькова Г.* Спрага музики: паралелі і час спогадів / Г. Конькова. – Київ : КомБіЛТД, 2002. – Кн. 1.
2. *Мокану Л.* Вікно у світ музики (Замітки з фестивалів сучасної духовної музики) / Л. Мокану // Професійна музична культура Закарпаття: етапи становлення : збірка статей, есе про музичну культуру Закарпаття. – Ужгород : Карпати, 2005.
3. *Піцур Н.* Іштван Мартон: Творчий портрет / Н. Піцур. – Ужгород : Редакційно-видавничий відділ комітету інформації, 1998.

4. *Росул Т. І.* Музичне життя Закарпаття 20-30-х рр. XX століття : монографія / Тетяна Іванівна Росул. – Ужгород : ПоліПрінт, 2002. – 208 с.

5. *Росул Т.* Фестивальна панорама Ужгорода / Т. Росул // Професійна музична культура Закарпаття: етапи становлення : збірка статей, есе про музичну культуру Закарпаття. – Ужгород : Карпати, 2005.

6. *Теличко В. Ф.* Композиторська творчість у Закарпатті: історія та сучасність Закарпатської організації НСКУ / В. Ф. Теличко // Науковий вісник НМАУ ім. П. І. Чайковського. – Київ, 2007. – Вип. 68.

Стаття надійшла до редколегії 11.03.2016

Прийнята до друку 23.03.2016

## **FORMATION OF MUSIC CULTURE IN TRANSCARPATHTIA OF THE 20<sup>th</sup> c. (source study considerations)**

**Nadia TOVTYN**

*Ivan Franko Drohobych State Pedagogical University,  
Department of technique of musical education and conducting,  
11 Franko str., Drohobych, Ukraine, 82100,  
tel.: +38097-38-03-327; e-mail: tovtin.ni@ukr.net*

The article is dedicated to studying the process of the music culture formation in Transcarpathia of the 20-th century. The main factors to make influence on the development of the professional musical art during the period mentioned have been singled out. Based on original source materials, the main tendencies and peculiarities of the regional processes in arts and humanities have been elucidated. The leading bands and performance groups, as well as public creative unions and their activity have been considered within the framework of the professional music art development in Transcarpathia. Much attention is paid to the creative activity of the artists belonging to the transcarpathian branch of the National Composers' Union of Ukraine. Systematic studies on Transcarpathian composers' best works and their promotion has been analyzed. Possible further studies in musicology and music sources in the history of arts in Transcarpathia of the 20-th century have been outlined.

*Keywords:* musical culture of Zakarpattia, musical creativity, composers of Zakarpattia, Artistic groups, source-aspect.